

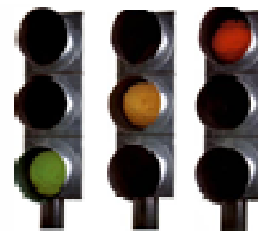
Den oralmotoriske og spisemæssige udvikling fra 0-24 måneder

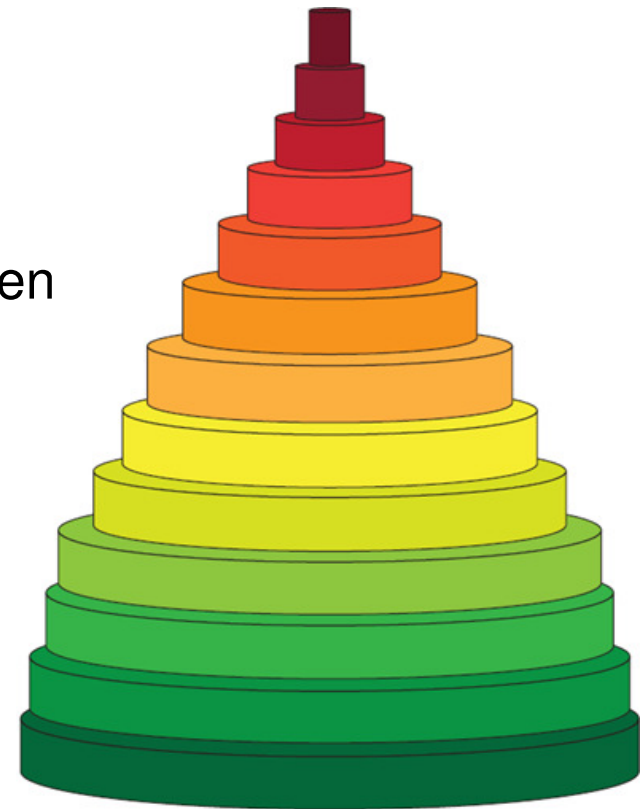
Børne ergoterapeut
Ulla Lebahn

Kort præsentation

Trafiklys strategien

KOMFORTBAROMETER

Kroppens 2 sansesystemer

Det diskriminerende system (Leg, nyd og lær)

Føler aktivt

Udforsker

Reagerer brugbart og villet

Udvikler kropsbevidstheden

Det beskyttende system (Kæmp eller flygt)

Lav tærskel for berøring

Påvirker primitive reflekser

Reagerer mod farer

Øger kampberedskab / bevidsthedsniveau

Kroppens sanser

Syn

Hørelse

Lugt

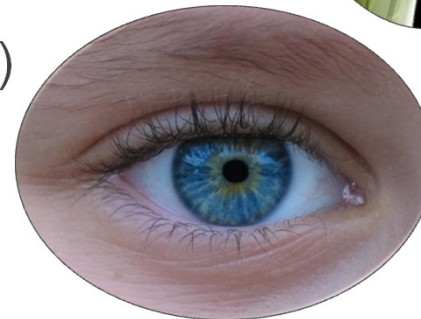
Smag

Berøring (= taktil sans)

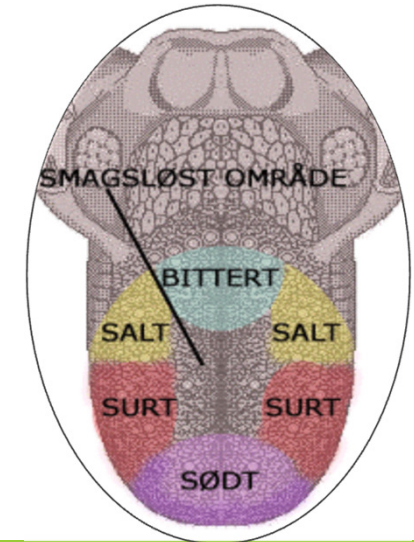
Lodlinje/ligevægt (vestibulære sans)

Muskel/led (proprioceptive sans)

Indre organer (interoceptive sans)

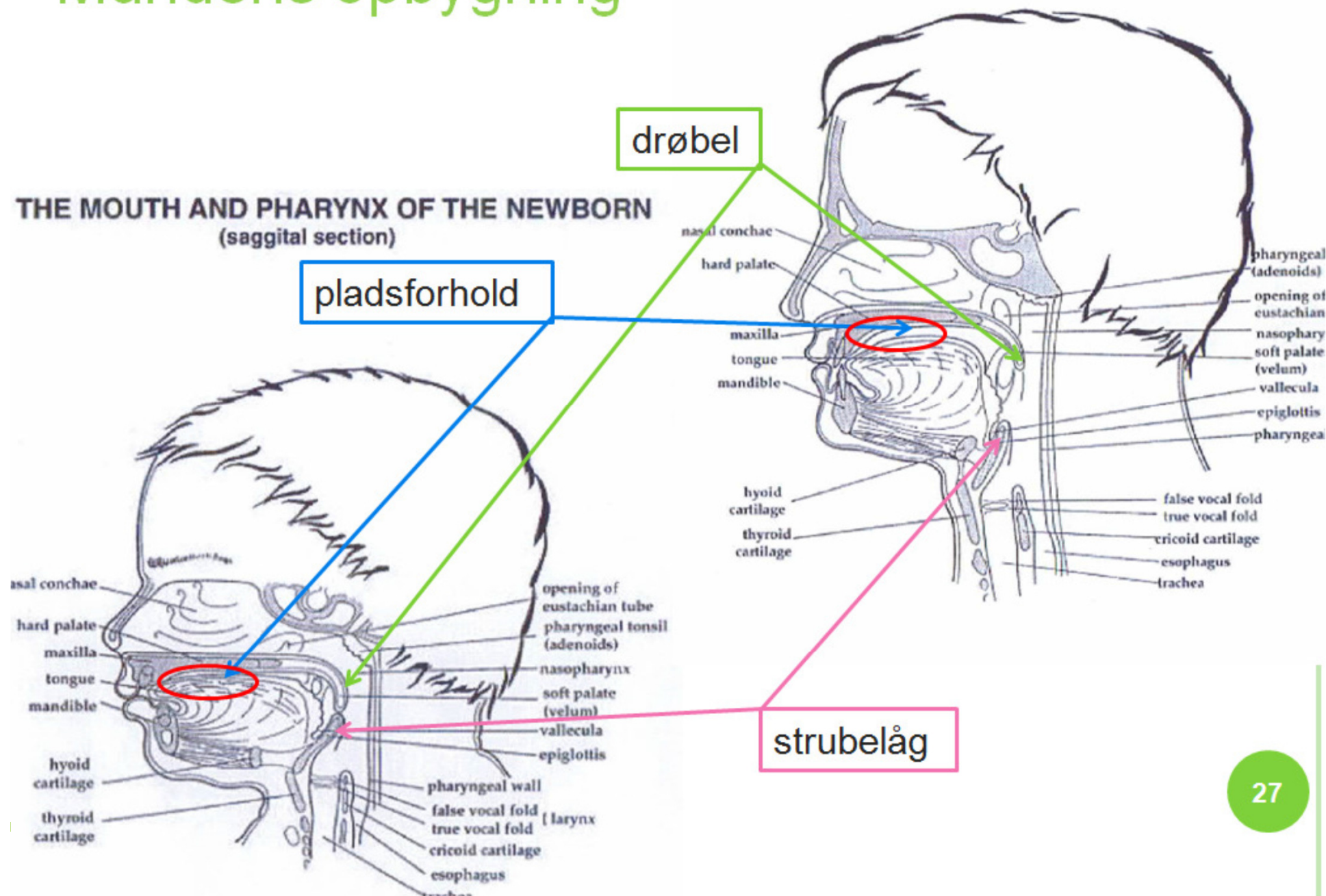
- Bl.a. de basale behov: sult, tørst, hvile, søvn, blære/tarm osv.

Mundens opbygning

THE MOUTH AND PHARYNX OF THE ADULT
(saggital section)

THE MOUTH AND PHARYNX OF THE NEWBORN
(saggital section)

Den normale udvikling 6-9 mdr.

- *Generel grov/fin motorisk* – siddende balance, fingre til mund, begyndende pincetgreb, propper i mund med hele hånden, skifter hænder,
- *Oralmotorisk* – spirende tungebevægelse, gumlebevægelser, læbelukke (understøtter flytning af mad til midt i munden)
- *Sensorisk* – brækrefleks flytter bagud i munden, stadig ret aktivt beskyttende

Den normale udvikling 9-12 mdr.

- *Generel grov/fin motorisk* – god siddende balance, faldreflekser til alle sider, fingre til mund, pincetgreb, skifte hænder, øver sig på ske/gaffel
- *Oralmotorisk* – spirende tungebevægelse, gumlebevægelse (lodret), begyndende gnavebevægelser
- *Sensorisk* – brækrefleks nu på plads – men stadig ret aktivt beskyttende

Den normale udvikling 12-18 mdr.

- *Generel grov/fin motorisk* – spiser større mængder selv (bruger redskaber mere end fingre), mades kun lidt
- *Oralmotorisk* – sikker tungebevægelse, roterende tyggebævegelse, mestrer 2 konsistenser i munden
- *Sensorisk* – smagsløgs opfattelsen ændrer sig (kræsenhed)

Den normale udvikling 18-24 mdr.

- *Generel grov/fin motorisk* – spiser selv og næsten kun med redskaber
- *Oralmotorisk* – Kan nu spise alle typer mad
- *Sensorisk* – stadig kræsen

Normal oral motorisk udvikling

34-42 ugers svangerskab:

- Koordinering af "sutte-synke-ånde" processen

Nyfødt:

- Reflektorisk sutning (tungen malder bryst/flaske samtidig med undertryk i den lukkede mund)

6-8 uger:

- Start på aktiv sutning – i takt med at denne funktion udvikles aftager reflektorisk sutning

2½-3½ måneder:

- Stabil hovedkontrol

4-6 måneder:

- Den reflektoriske sutning erstattes af tillærte motoriske mønstre (aktiv sutning)
- Nedad- og fremad vækst af underkæben skaber mere plads, så tungen ikke længere fylder det hele, når den er i hvile
- Frem- og tilbage bevægelser opnås aktivt ved at bevæge kæben, frem for via trykændring (flaske/amme sutning)
- Hånd til mund lege begynder (uafhængig oral udforskning af objekter)

Modermælk eller
mælkeerstatning

Mos/grød lind konsistens

Normal oral motorisk udvikling

6-7 måneder:

Mos/grød lind konsistens

- Kropskontrol tilstrækkelig til at kunne sidde i mere end 3-5 minutter
- Stabil hovedkontrol siddende (ingen slingren med hovedet)

Mos/grød tykkere konsistens

7-9 måneder:

Gumlestænger

- Spirende tunge sidebevægelser
- Gumlebevægelse (lodret kæbe bevægelse) og gnavebevægelse udvikles
- Læbelukke understøtter flytning af mad bagud i munden, så det ligger klar til et synk

Hård smeltetmad

Bløde tern

Blød tygge mad – ensartet konsistens

12-14 måneder:

- Aktiv tunge sidebevægelse
- Roterende tyggebevægelser udvikles
- Ændring i smagsløgsopfattelse

Blød tygge mad - blandet konsistens

Blød blandet tyggemad - i tern

14-16 måneder:

Spiser effektivt med fingrene

Øver redskabsbrug (ikke effektiv i fht. volumen)

18-24 måneder:

Hård tyggemad

Alle oral-motoriske færdigheder er udviklede, så barnet kan nu spise al slags mad

Øget redskab brug (ikke helt effektiv før efter 24 måneder gamle)

Forsvarsmekanismerne i svælget

1. Tongen starter synkeprocessen

Bagvæg i svælget

2. Drøbelen lukker for næsehulen

Drøbel

Luft via næsen

3. Strubelåget lukker for luftrøret

Mad + drikke via munden

Strubelåg

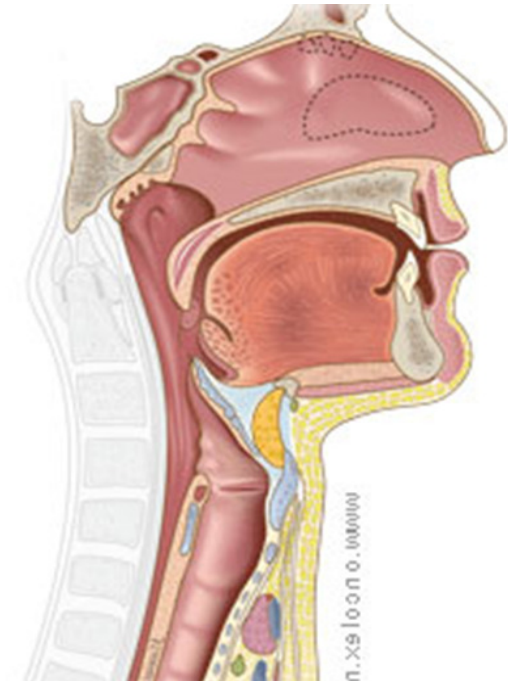
Lodrette del af tungen

Når spiserøret er helt aflukket, deaktiveres de 2 refleksområder:

- bagsiden af tungen
- bagvæggen i svælget

Lungerne

Mavesækken

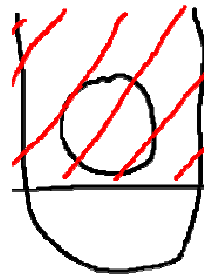

4 måder at spise kiks på

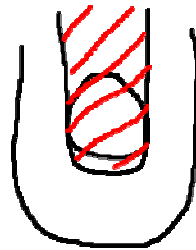
1. Observere **normal** adfærd

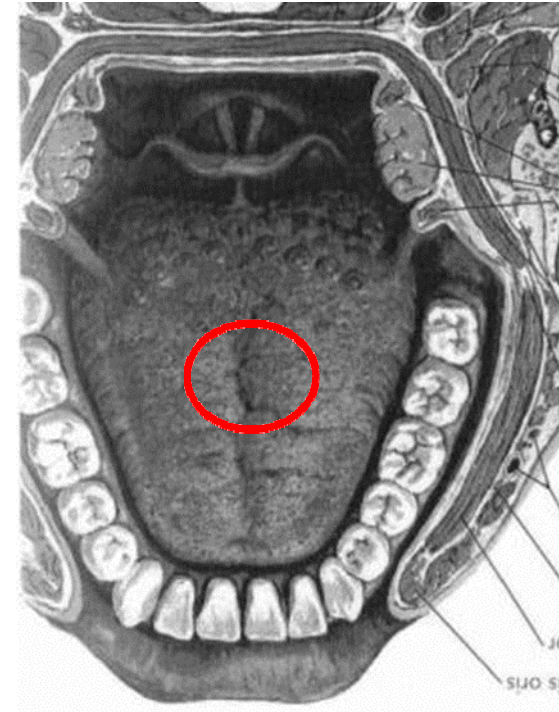
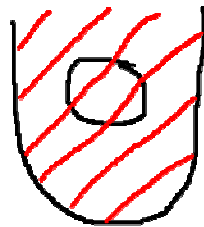
2. **Formunds** spisning

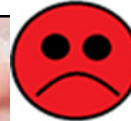
3. **Hamster** spisning

4. **Passiv** tunge

Anderledes anatomi?

Hvorfor denne viden?

Opnå større bevidsthed om normal spiseudvikling

For at kunne spotte børn med spiseproblemer – både med og uden andre diagnoser

For at finde børnene tidligere og dermed have mulighed for tidlig intervention

3 faser i processen fra spiseproblem til normal spisning

- **Spise selvstændigt** ("kappe navlestrengen", autonomi)
 - Gælder også flaske/amme måltider
- **Spise sig mæt**
 - i kendt mad, efter eget valg
- **Spise ny mad**
 - efter eget valg

OPT – oralmotorisk og spise udvikling

0-3 mdr

- Søge refleks
- Fasisk bide refleks
- Sutte refleks
- Sutte/synke refleks
- Bræk refleks på den forreste tredjedel af tungen
- Tungen er buet på midten for at lave en kanal for bagudtransport af væske
- De tykke sugepuder, læber, tunger og gane fungerer som en enhed

OBS – dette er det første forsøg på oversættelse... så betragt det som forslag/skitse...

OPT – oralmotorisk og spise udvikling

4-6 mdr

- Søge refleks mindskes mellem 4 og 6 mdr
- Fasisk bide refleks mindskes ved 5 mdr
- Gumle/tygge mønster er aktivt fra 5-6 mdr
- Nedsat koordinering af sutte, synke, trække vejret efterhånden som sutning bliver mere aktiv/villet
- Bræk refleks flytter bagud og er knapt så sensitiv
- Sutning i forventning af ske, sutning for at synke væske/mad

OBS – dette er det første forsøg på oversættelse... så betragt det som forslag/skitse...

OPT – oralmotorisk og spise udvikling

7-9 mdr

- Side tunge refleks reduceres (6-8 mdr)
- Blandede tungebevægelser: in/ud, op/ned
- Aktive læbebevægelser, en vis kæbe/læbe adskillelse ved skemadning, læbe lukke når pureer synkes
- Drikke af glas – kæben er stadig ustabil
- Begyndende tunge fremadbevægelse for at lette et synk
- Gumle tygning med maden placeret på gummerne i siden (rytmisk bid)
- Begynder aktiv flytning af mad fra siden til center og center til siden
- Begyndende diagonal kæbe bevægelse
- Bræk rekfleksen er på den bagerste tredjedel af tungen
- Sutte refleksen er næsten væk
- Der begynder at komme tænder mellem 5 og 9 mdr

OBS – dette er det første forsøg på oversættelse... så betragt det som forslag/skitse...

OPT – oralmotorisk og spise udvikling

10-12 mdr

- Ægte sug
- Bedret læbelukke - for at synke væsker
- Overlæbe bevæges frem og ned og underlæben bevæges in for at fjerne mos/grød fra en ske
- Forbedret koordination under drikning
- Rotatorisk tygning er under udvikling
- Aktive læbe og kind bevægelser under tygning
- Bræk refleksen bevæger sig mod væggen i svælget

OBS – dette er det første forsøg på oversættelse... så betragt det som forslag/skitse...

OPT – oralmotorisk og spise udvikling

13-15 mdr

- Begyndende kæbe/læbe/tunge adskillelse
- Adskillelse af tung blad og tunge tip
- Nedsat kæbe stabilitet for bid
- Begyndende læbelukke under tygning
- Kan holde at kontinuerligt sut når drikke af glas

OBS – dette er det første forsøg på oversættelse... så betragt det som forslag/skitse...

OPT – oralmotorisk og spise udvikling

16-18 mdr

- Bruger tungen til at rense læber
- Kan drikke med sugerør (suge i lange sekvenser)
- Kan tygge med læberne lukkede
- Tunge tilbagetrækning for synk
- Tygger kød korrekt
- Diagonalt rotatorisk tyg

OBS – dette er det første forsøg på oversættelse... så betragt det som forslag/skitse...

OPT – oralmotorisk og spise udvikling

25-36 mdr

- Indre kæbe stabilitet
- Tunge tip elevation for synk
- Passende kæbe graduering i forhold til bid og tyg
- Gradvis forfinelse af tunge bevægelser
- Cirkulær rotatorisk tygge mønster (voksent mønster)
- Moden synke mønster

OBS – dette er det første forsøg på oversættelse... så betragt det som forslag/skitse...